

Αυτό το μίσος του Ευρυσθέα για τον Ηρακλή ξεκινούσε από την δειλία του απέναντι στον ήρωα. Φοβόταν ότι κάποια στιγμή θα έχανε το βασίλειό του και προσπαθούσε με κάθε τρόπο να τον ξεφορτωθεί. Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης σ' αυτό είναι απόλυτος. Γράφει, μάλιστα, ότι ο Ηρακλής αρχικά αρνήθηκε να εκτελέσει τους άθλους. Ο Δίας που είχε δεσμευτεί απέναντι στην Ήρα, τον διέταξε να τους πραγματοποιήσει. Και πάλι ο Ηρακλής δεν καταλάβαινε για ποιο λόγο έπρεπε να μπει στην δούλεψη του Ευρυσθέα. Απευθύνθηκε στο μαντείο των Δελφών που του απάντησε πως μόνον έτσι θα κέρδιζε την αθανασία. Κατ' άλλη εκδοχή, η Αθηνά και ο Ερμής ήταν που τον έπεισαν.

Οι πρώτοι άθλοι είχαν χρησιμότητα για τον τόπο, καθώς ο Ηρακλής εξόντωνε θηρία και τέρατα που προκαλούσαν καταστροφές. Οι επόμενοι όμως ανατέθηκαν με την κρυφή ελπίδα ότι, σε κάποιον από αυτούς, ο Ηρακλής θα σκοτωνόταν. Κι όσο ο Ηρακλής επιζούσε κι έφερνε σε πέρας τον ένα μετά τον άλλο τους άθλους, τόσο πιο πολύ φοβόταν ο Ευρυσθέας. Ο βασιλιάς έφτασε στο σημείο να μην αφήνει τον Ηρακλή να παρουσιαστεί μπροστά του. Ακόμα και μέσα στις Μυκήνες του απαγόρευε να μπει. Ο ήρωας έφερνε ό,τι του ζητιόταν μπροστά στην πύλη των λεόντων κι εκεί ερχόταν ο κήρυκας Κοπρέας να του ανακοινώσει την νέα του αποστολή. Ο Κοπρέας ήταν γιος του Πέλοπα. Έφυγε από την Ήλιδα επειδή, κατά μια εκδοχή, σκότωσε τον Ίφιτο, αν και, κατά την κυρίαρχη άποψη, τον Ίφιτο σκότωσε ο ίδιος ο Ηρακλής κι αυτό έγινε αιτία για την δεύτερη δουλεία του. Οπωσδήποτε, ο Κοπρέας κατέφυγε στις Μυκήνες, στην αυλή του Ευρυσθέα.

Γενικά, τον οπλισμό του Ηρακλή αποτελούσαν θεϊκά δώρα: Από τον Ήφαιστο είχε ένα χρυσό θώρακα και μια ασπίδα, περίτεχνη. Ο Ερμής του χάρισε το ξίφος. Ο Απόλλωνας το τόξο και τη φαρέτρα. Η Αθηνά τον πέπλο και ο Ποσειδώνας γρήγορα άλογα. Η λεοντή και το ρόπαλο που ποτέ δεν αποχωριζόταν ήταν δικές του επινοήσεις κι έχουν να κάνουν με τον άθλο στη Νεμέα.

Σε διάφορες περιπτώσεις όμως, ο Ηρακλής χρησιμοποίησε εργαλεία που του έδωσαν οι θεοί, όπως τα κύμβαλα στις Στυμφαλίδες Όρνιθες, ή βοηθήθηκε από θεούς, γεγονός που και ο ίδιος αναγνώριζε, ενώ ποτέ δεν χώνεψε το ότι εξαναγκάστηκε να μπει στην υπηρεσία του Ευρυσθέα. Στην Οδύσσεια, ο Οδυσσέας βρίσκεται κάποια στιγμή στον Άδη και κει συναντιέται με το φάντασμα του Ηρακλή (ο ίδιος ο ημίθεος ζούσε αθάνατος στον Όλυμπο) που τον αναγνωρίζει και του απευθύνει τον λόγο (λ, 619 κ.ε., εδώ σε μετάφραση Αργύρη Εφταλιώτη):

«Διογέννητε του Λαέρτη γιε, πολύτεχνε Οδυσσέα,

Κακή κ' εσένα, ως δύστυχε, σε κατατρέχει μοίρα,

Αυτή που τράβηξα κ' εγώ κάτω απ' το φως του ήλιου.

Του Δία κι αν είμουνα παιδί, μα αναρίθμητα είχα πάθια,

Τι ανθρώπου δούλος στάθηκα πολύ χειρότερού μου,

Που αγώνες μου 'βαζε βαριούς, και μια φορά να φέρω

Τον σκύλο του Άδη μ' έστειλε, θαρρώντας πως δεν μπορεί

Άλλον βαρύτερο απ' αυτόν αγώνα να μου βάλει.

Τον πήρα και τον έφερα τον σκύλο απ' εδώ τότες,

Μα με βοήθησε ο Ερμής και η Αθηνά η Παλλάδα».

Πόσους άθλους έκανε ο Ηρακλής, ούτε η Ιλιάδα ούτε η Οδύσσεια αναφέρουν. Πιστεύεται ότι, ως τα μέσα του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, οι παραδεκτοί άθλοι ήταν δέκα. Μετά, συνδέθηκαν με τις εντολές του Ευρυσθέα ο άθλος με τους στάβλους του Αυγεία και εκείνος με τις Στυμφαλίδες Όρνιθες. Γνωρίζουμε ότι, ως δώδεκα, κοσμούσαν τις μετόπες του ναού του Δία στην Ολυμπία (457 π.Χ.), ενώ στην τραγωδία του «Τραχίνιες» (γραμμένη λίγο ή πολύ μετά το 445 π.Χ.) ο Σοφοκλής υπαινίσσεται δώδεκα άθλους καθώς ο χορός αναφέρει ότι

χρειάστηκαν δώδεκα χρόνια για να εκτελεστούν (στ. 824 – 825). Παντού, πρώτος άθλος αναφέρεται το λιοντάρι της Νεμέα και δεύτερος η Λερναία Ύδρα. Η «χρονολογική» σειρά των επόμενων πρέπει να οριστικοποιήθηκε από τον Απολλόδωρο στα πρώτα μ.Χ. χρόνια.

Υποτίθεται ότι ο Ηρακλής έπρεπε να εκτελέσει δέκα άθλους αλλά ο Ευρυσθέας δεν θέλησε να αναγνωρίσει αυτόν με την Λερναία Ύδρα, επειδή εκεί είχε την βοήθεια του Ιόλαου, και εκείνον με τους στάβλους του Αυγεία, επειδή ζήτησε αμοιβή. Οπότε οι άθλοι έφτασαν στους δώδεκα.

(τελευταία επεξεργασία, 1 Αυγούστου 2021)